

בתוכת המערבה:
מודיעין עילית
מספרה יוקף ז"ל
טל' - 08-9744220
דו"ל לשימת תפוצה:
rg5740@gmail.com

באהה טלה

מאת הרב ראובן גולן מה"ס רינוגה של תורה ♦ יו"ל ע"י בול שערם המצוינים שע"י מוסדות דברי תורה רחובות

גליון 155 אדר א' ה'תשע"ז

העלון מוקדש לע"ג עוזרא בן טלה אליאסי ז"ל ע"י בנו ה"ה יוסף (מאנזרו) הי"ז

פרשת כי תשא

במתן תורה (שמות יט, טז) "ויהי קולות וברקים וגוי וקול שופר חזק מאד". וכברiorה כיצד עלולים דברים אלו בקנה אחד עם דברי הגם' בסנהדרין (כו, ב) "למה נקרא שמה (של התורה) תושיה? שנوتנה בחשי מפני השטן".

ונראה להלך שرك הלחוחות השניות נקראו "תושיה", והם שנוטנו בחשי מפני השטן. וראיה לדבר מוחטע הנוסף שאמרו שם, "למה נקרא שמה תושיה? מפני השטן? מפני שמותשת כחו של אדם", והרי אמרו (ערובי נד, א) שטוגלה היהתה בלחוחות הראשונות שלא היו ישראל שוכחים את תלמודם ולא היו צרכיהם להתייגע בו ולהתייחס כוחם, ורק בלחוחות שניתנו נתחדש מושג של שכחה שמחמתה נצרכו להתייגע כדי לזכור את הלימוד. ומוכחה שאלת הגם' "למה נקרא שמה תושיה" עוסקת בלחוחות השניות, ואם כן אף מה שאמרו שנקראת תושיה מפני שנותנה בחשי הוא ביחס ללחוחות אלו.

שוב ראויתי בספר מעין גנים (פרק ויצא) לרבי ראובן מזרחי רבני טורקיה שכטב ביסוד דרבינו, והוכיח כן מהגמ' בשחת (פט, א) שימושה התווכחה עם המלאכים שרצו למנוע את מסירת התורה לישראל וניצחם, ונוטנו לו המלאכים וכן מפני המות מתנות. ולכאורה לפיה זה מודיע לנו הקב"ה את התורה בחשי מפני קרטרוג השטן, והרי משה כבר ניצח בחשבתו, ואת אותה תשובה ישיב ליטשון, ועוד שהשעת עצמו הודה למשה ונונן לו מתנה ומהודיע מטעור לקטרג שוב ואמר לקב"ה "תורה היכן היא".

ועל כרחך שבלחוחות ראשונות לא היה השען מקטרג, ולכן ניתנו ב��ולות,

אך לאחר שחטאו בעגל היה השען יכול לקטרג שאינם ראויים לקבל

לחוחות שניות, ומפני זה ניתנו בחשי.

ויתכן למאר שהוא הטעם שהיה שזכה ודקא בלחוחות השניות ולא בראשונות, שכן אמרו במסכת ערובין (שם) שטוגלה לזכירת הלימוד למדור בדור, רם, אך הלמד בחשי ובלחש שוכת נשינהו בלחש והוא מטהר, ולכן בלחוחות ראשונות ניתנו בקהלות. ב. ברם, יש להקשות שלפי הנה"ל הלחוחות השניות ניתנו בחשי מפני השען, ובရשי"מ מבואר שנותנו בחשי כדי שלא תשלט בהן עין הרע.

עוד יש להוכיח מדברי התוס' בשחת (פט, א) שלא כדרבינו, שכן אמרו שם בגמ' לגביו ללחוחות הראשונות, "בשעה שירד משה מלפני הקב"ה, בא שטן אמר לבניו, רבינו של עולם, תורה והיכן היא?", והקשו התוס' "וכי שטן לא

היה יודע מותן תורה? ויש לומר דאמרין במדרשו שטרודו הקב"ה למלאך הנזיר לרבינו, רבינו של עולם, תורה והיכן היא?", והקשו התוס' "וכי שטן לא נקרוא תורה. זראייר לנמר שאף שלא היו שוכחים את הלימוד, מכל מקום נקראות הנזיר על שם תורה שבטל מה שזכיר עמל רם, ומתחילה מיאנו לקללה מפני

הthora. וכן הקשה האור החים הקדר' בספר חפץ ה' (שבת, שם) על דברי

ההOTOS, שבמדרשו כתוב רק שהקב"ה טרודו שלא יקטרג, אך אין ראייה ממש

שהשען לא ידע על מותן תורה בשעה שכל העולם כלו נרעש.

ג. ואת הקושיא שפתחנו בה יש לתרץ בדברי השפטין בהן (פרק פנחס), שהتورה ניתנה בקהלות וברעש, אך קולות אלו נשמעו רק במחנה ישראל כדי שלא ישמעו השען ויקטרג. או בדברי הבן יהודע (סנהדרין, שם), שתורה שבכתב ניתנה בקהלות ותורה שבטל מה ניתנה בחשי, כי הקטרוג על ישראל היה על התורה שבטל מה שהיא עיקר מעתם של ישראל ומיחודה להם ולא לאותו.

כנפים של שבת

"אך את שבתותי תשמרו כי אותן הוא בין וביניכם לדורותיכם וגוי" (לא, יג)

במדרשי הנעלם אמרו, "השבה של 'הכל יודוך' נתיניס לתחתונים לומר בכל שבת מפני שמלאכי מעלה מודיעו אמרו רוק שבשבת באיזה שבת אמרו?

וביאר בספר אור הישר, שהנה למלאכי יש שיש בנסיבות (כמ"ש בישעה ו, ב), ובכל יום אמורים הם שירה על ידי שופשיטים אחד מכונפיהם לצד הארץ ובא להם שפע לומר שירה נזווה "מכונף הארץ ומירות שמענו" (שם כד, טז), שע"י הকף מזומנים המלאכים להשיתן). וכיין שיש להם רוק ו' כנפים יכולים לומר שירה רוק בששת ימי השבעה ולא בשבת. ומפני כן שאל "באייה שבת אמרו?", שהרי בשבת אין המלאכים אמורים שירה. ותירצו, "בשבת בראשית", וזהו בשבת הראשונה לבריאות העולם, שכיוון שנבריאו ביום שני הייתה שבת בראשית הימים הששי לבריאותם, ואמרו בה שירה כנגד הcken הששי. אך מאותה שבת והלאה לא יכולו לומר שירה בשבת.

והנה כתבו התוס' בסנהדרין (לו, ב ד"ה מכונף) בשם תשובת הגאנונים, כתיב גבי חיות הקודש שש כנפים לאחד, וכל כנף אמר שירה אחת בששת ימי החול, וכשיגיע שבת אמורים החיות לפני המקומות, אין לנו עוד כנף, והקב"ה משיב להם, יש לי עד כנף אחד שאומר לפני שירה", וזהו שאמורים שירה גם בשבת. ופירש רביינו יוסטף חיים בע"וד יוסטף חי, שהוזכרו (ישעה מג, כא) "עם זו יצרתני לי תהילתי יספרו", שעל שם מעלהם נקרו ירושל"ם ז"ו, שהם אותיות ז' ו' כגד ו' ימי השבעה ויום שבת שביהם ירושל"ם ז' שירא, שלא כמלאכים שאינם שרים בשבת.

ישראל שאמורים שירה גם בשבת. והזמין יוסטף חיים בע"וד יוסטף חי והוסטף, ש晦ת שבתו שירא, שמכך נתקדש בשבת קודש, וצריכים אנו הקב"ה ביבר את ישראל בכר שירא הם אמורים שירה בשבת, וצריכים אנו להוכיח ראויים לערלה עליונה זו, ולהשתדל שלא יהיה אבנו ח' פג וחסרון שיקלקל את שירותנו. משל מלך שאמור לעבדו שיעשה לו מטעמים, ולבני ביתו ציווה שבאים זה לא יכין לו טעודה כי ברכונו לא יכול או רוק משל העבד. והנה אם היו גם בני ביתו עושים לו מטעמים, אם כן המלך אינו סומך רק על מטעמי העבד, ולכן גם אם מאכלי העבד לא יהיו טובים כל בך אין עונשו גדול. אך מכיוון שהמלך אמר לבני ביתו שרכנו רק במטעים העבד, ודאי שגם לא יכין מأكلים ראויים ומשובחים יהא עונשו רב.

זהו "אך את שבתותי תשמרו", שתשמרו לקיימים בקדושיםם ע"י שיחיו מעשיכם טובים וראויים, וזאת כי אותן היא בין ובינכם", ככלומר שירק אתם אמורים לפני שירה בשבת, שכן "לדעת כי אני מקדשכם", שקידשתי אתכם במעלה רביה יותר מהמלאכים שאינם אמורים שירה בשבת. ובתחלת הפסוק נאמר "אך" שהוא ר"ת "כfn אחיד", לרמז שיתרונות זה בא לישראל מחמת חסרון בכך אחד שיש למלאכיהם).

כיצד לא שמע השען את הרעם העזום שהיה

במתן תורה ?

"זאייש לא יעלה עמק וגם איש אל ירא בכל הארץ" (لد, ג)

פירוש"י זואייש לא יעלה עמק. הראות על ירי שהיו בתשואות וקהלות וקיהלה, שלטה בהן עין רעה. אין לך מידת יפה מן העניות". וכן נאמר

משה בן אברהם כהן ז"ל
ישראל בן חיים קעטבי ז"ל
נתן וחבן בן חיים שלום ז"ל

יעקב בן רבקה נסכה יעקובי ז"ל
נעמי (קינה) בת נזודרה קיש ע"ה
נהיית בת פרי מוסאי ע"ה

לע"ג ר' בנימין בן סלחה ז"ל ♦ סריה בת רחמה ע"ה
ר' שלמה בן שאוס ז"ל ♦ נזודה בת תאגה ע"ה
אחרון בן יהוא ז"ל ♦ רחל בת סאלחה ע"ה
עביה בת סורה ע"ה

"בגלל חטא העגל נתפרסמתי בכי"

ומובא שם שרבי היה יודע ללחוש על הקברות ולהבין על כל קבר וקבר האם מות הנפטר, תשעים ותשעה מתים בעין רעה. עד שאמר שמתוך מאה נפטרים, זוגיטין (לו, א) מובא שרבי היה והז' ציריך בחתימתו דג, וביאר העב"ץ כל הארץ. זוגיטין (לו, א) מובא שרבי היה והז' ציריך בחתימתו דג, וביאר העב"ץ שניגן כנ' משפט יהודה הושש לעין העין, ולכן חרם בצורת דג שאין העין שלטת בו.

ברם, ביאר החזון איש (ב"ב, ליקוטים סי' כא), שאין הפשט שען הרע גורמת מיתה, כי הכל בידי שמייםומי שלא נגור עליו למota באורה שנה לא תשלוט בו עין רעה, אך מי שנגור עליו ביום הכיפורים שימות יש לעין הרע בח' לשלוט בו, ולזהות הסיבה המוציאה לפועל את מיתתו.

ב. והאדמו"ר מאונזאואר רבינו מנשה קליעין (שות' משנה הלכות חי"ד סי' רע"א) עורך על כך שבדורנו באו לעולם מחלהות ותוטעות שלא היו בדורות הקודמים, וזאת ממשום שככל הדורות גוזרו מאיין הרע והוא עושים הכל בהצעע לבת, אך בדורנו עושים כל דבר בפומבי ובפרטסום רב בעיתונות ומפרנסים המוניות מכל איועץ ומעדן. ופרשום זה עומד בעצות הצלחת כל דבר וענן.ומי שרצו להצלחה יסתיר וישניע מעשיו בכל האפשר.

ג. ובשער השמיים מובא מהאריז"ל, שכח הסתכלות העין אף שאינו מORGASH לבריות יש בו ממש פועל הרבה בדבר שהעין מביטה בו. וכן ביאר המלבי"ם (ס' הכרמל ערך עין הרע) את פועלות העין הרע, "בעל נפש הקנאית בהבטחו על הדבר יוציאם מעינו ניצוצות רעים ואדים ארטיסים, והם בזקי מנות ייפעלו בארטיסותם להבניס בדבר את המארה והמגערת. וכבר הזכיר שבעל עין הרע הביט בלחם ונמצאו בו מות ומשבלת".

המעשה שהזוכיר בדבריו הובא בספר הוספה ברכה נבלע התורה תמיימה, שהמשלה הרווסית מסירה לחכמי האקדמיה בפרטborg את אחד האסרים הנידונים למותו לעשوت בו בחנות וניסיונות עד כמה גדול בוחו של מבט העיניים. הפרופסורים הריבינו את האסיר שלושה מימים רצופים, ואחר כך הניחו לנגר עניינו כבר לחם באופן שלא יכול לגעת בו. האסיר בראותו את הלחם שלח בו חיצי עניינו במבט חזק עד שאחזהו בולמוס, ומצאו הפרופסורים שהכיר היה מלא ברעל בבראשם שאים לען. ולדברי המלבי"ם זהו ממש כח העין להבניס ארס ברעל שער העין מביט בו.

אולם מדרבי החזון איש (שם) לעומת כן, שמלאו סוג זה של עין הרע של

אדם שעניינו צראה בחבירו, יש עין הרע שבאה מותך התפעלות מהצלחת

האדם בעשר וחממה יוופי, והיא נגרמת אף על ידי אהובים ובני משפחתו,

ואפיו האדם יכול להזיק לעצמו עי' שמתuttle מכהרונו ומעלותו.

האם יש בני ברק עין הרע? ומה ענה הגרא"ל לבני ברק שרצה לרכוש מכונית אמריקאית

יודע בשם החזון איש שבעיר בני ברק אין לחושש לעין הרע. ונחלקו גורדיי ודורנו האם ענן וזה שיריך גם לאחר פטירתו. מラン הגאון רבוי חיים קניגסקי שליט"א סבור (ארחות רבינו הכהן" ח"ג עמ' 125), שבדברים אלו ברק החזון איש את העיר בני ברק, וברכתו לא בטלה אף לאחר פטירתו. ולכן אומר הגרא"ח לכל הבאים לעתיר עין הרע, שכבר ברך

החזון את העיר וגירש ממנו את כל המזיקים מעין הרע. אך מラン הגרא"ל שטינגןמן שליט"א (עליה בתמר ער' 87) חושש שדברי החזון איש הוועילו רק בחיו, שהלא עניינו ראותם בבני ברק נזוקים מזה, וכמעטם רוב הצורות שיש היום הם מעין הרע. ועל כרחך שדברי החזון איש היו רק על זמנה, שבחיו הוועילה זכרו הגדרה והגינה על כל בני

העיר, אך משנתהילך הצדיק אין מה שייגן על התושבים מפני עין הרע, [וב]מאחריו הטרוגר' (עמ' 83) הבא כמה עבדות מラン הגרא"ל אודות עין הרע,

וכותב בשם יהודים רבים מבני ברק שרצה ל凱נות מכונית אמריקאית חידשה, ומעשה ביהודי מבניה לברק שרצה ל凱נות מכונית אמריקאית חידשה, ואשתו חשה מעין הרע. וכנכנו לשאול את הגרא"ל על כך. הרב שאל את האיש האם אפשר לבחון אותו על מסכת אחת, והלה השיב בשילחה. "האם לפחותות על פרק אחד בגמoria אתה יכול להבחן?", וגם על כך השיב בשילחה. ולבסוף בש Amarim שגם על כמה דפי גמרא אין יכול להבחן, אמר לו הגרא"ל שיכול הוא ל凱נות המכונית לאא חשש ואני צריך לדאוג כלל מעין הרע, כי מי שאינו יכול לעמוד לבחינה אפילו על מספר דפי גמרא אין אף אדם בני ברק שיתקנא בו, ואני צריך לדאוג מעין הרע..."

במסכת פסחים (סח, ב) מובא שרבי יוסף אמר על חג השבעות "אי לא האי יומא דכא גרים, כמה יוסף איבא בשוקא". וביאר הגאון ר' שאל קצנלבוגן (שבת פו, ב傍הות וחידושים) שהנה בגמ' בשבת (שם) שאל מודיע לא ניתנה התורה לישראל בלילה, ותייצו על פי הפסוק "לא מראש בستر דברת" (ישעה מה, טז), שהקב"ה רצה ליתן את התורה ביום ובגלו היה הדבר בפרהסיא ושלטה בהם העין, ובאה שכחת התלמוד עלולים נגידבי הגם' הנל' של שבויות הראשו לא היו משבתרו הלווחות ולא היה שבחה. היהת ניתנת בסתרليل לא היו משבתרו הלווחות ולא היה שבחה. והנה ידוע שרבי יוסף היה בקי גדול עד שנקרוא "סני" (הוריות זד, א), והוא זכר את כל המשניות והבריות. והוא שאמיר "אי לא האי יומא", בולם שאמיר לא היהת התורה ניתנת ביום אלא בלילה, לא היו הלווחות נשברים ולא היהת שכחה ומיליא" כמה יוסף איבא בשוקא", כי ככל הין וכוברים את תלמידים ולא היהת לי מעלה ושבח יותר מ踔ירים. ועל פיה פירש ר' אשר יונגריו אב"ד קוינץ בשפטו אשר (עמ' צח') את דברי הגם' (סנהדרין מב, א) "במי אתה מוצא מלחתה של תורה, למי שיש בידו חבילות של משנה. קרי רב יוסף אונפישיה, ורב הבאות בכך שור (יש ש בדיו חבילות תורה רבות כhalbilot תבואה הצומחות עי' כח השור החורש בשדה)". ולכארה כיitzד שיבח רב יוסף את עצמו, ובפרט שהיה עני גודל (כמ"ש בסוטה מט, ב). אלא, ש"בכח שור" הינו חטא העגל, שלאלא חטא זה לא היו משבתרים הלווחות וכולם היו יוזרים ושנתפרנסם לבקי יותר ונתפרנסם לבני אדם היא מחתמת חטא העגל, ولكن אמר על עצמו "זרב תבאות בכח שור".

ראש הישיבה שנפטר בגלל עין הרע

יש לשאל בעניין שבירת הלווחות, שהרי הקב"ה ידע שהלווחות הראשונות ישתברו מחתמת עין הרע, ומדובר אם כן לא נתנו בחשאי והנה מעשה ברבי מאיר שפירא ראש ישיבת חכמי לובלין ומיסיד "הרף היומיי", שבא ושתח לפני האדמו"ר מטשורטקוב את תוכנתו לעורר את חנוכת הבית לשיבת ברעם ופרטום. אך האדמו"ר חשש מכך וטען שלטובת הצלחת הישיבה עדיף שלא לעשות עסק גדול אלא על רעור הטקס בצעינותו, וכדברי רש"י "הריאנות על ידי שהו בתשואות וקהלות שלטה בהן עין רעה. אין לך מידה ייפה מהצעינותו". כלום אין מתיירא מלווחות ראשונות?" שאל את תלמידיו הנאנמן.

הרב שפייא השיב לרבו, "הלא הקב"ה ידע שהקהלות יזקקו ללהוחות, ומדובר לא נתנו בחשאי אלא, ישראל הינו נתונים עדין תחת הורשם של העבודה וזה של מctrים, יידע הש"י שרך מעמד שיתלו אליו קולי קולות וסערה גroleה יזעג את הלבבות ייחידיר בהם אמונה ויראה. וכדי שיתבררו הלווחות וב└בד שכל לבבות יראו, ואך בעין עולם התורה מעז בשפלה המדрагה, ורקנים של בני היישובים מעולם בעפר, והגעה העת לזמן את היהדות פולין ולהוכיח בקול רעש גדול את מעמד התורה ויקר תפארת גודלה. ולו יזק עין הרע למפעל חי מוכן אני למסור את גבש ובלבד שיתקדש שם תורהנו הקדושה". ואכן מעמד חנוכת הישיבה נהוג ברב פאר והדר ובפרטום רב והשתתפו בו למעלה ממהה אלף איש!

וידוע שר' מאיר שפירא נפטר בגיל צער יחסית, ובני דורי תלו זאת בעין הרע שלשלטה בו מחתמת אותו מעמד. וכדברי רבוי זלמן סורוצקין בהספד על הרב שפייא (ר' מאיר שפירא' מאת א. סורסקי עמ' 182), שחרף הסיכון של עין הרע שיש בקיים מעמד בסדר גדול כזה, קיבל הרב שפייא כל זאת על עצמו כדי להחדיר בלב אנשי הדור את ערך בני התורה.

האסיר המורעב שירה את חיצי עניין בלחם

במסכת בא מציעא (קו, ב) אמרו, "זהסיר ה' ממרק כל חולי, אמר רב, זו עין הרע, ופירש"י "כל חולי. דבר שבכל החולאים תלויין בו, וזו עין רעה".

שיעור' הרב ראובן גולן, בעמדות 'קול הלשון', ובטל' 03-6171001 [הקש 1-1-48-1-2-1], ובטל' rg5740@gmail.com לוגזבות והערות או הצערות לרשיונות התפוצה שלח הודעה ל-

לע"ג פואד בן פרחה חיל'יו ז"ל ♦ מיכאל בן סופיה הררי ז"ל ♦ סלמון בן יונה משמו'ר ז"ל ♦ חייב בן אשתר וחיים עטר ז"ל

יעחק בן ריקה בן סימון ז"ל
ימימה בת שמעה ואחרון בחן ע"ה
שמעה בת שרה אליאס ז"ל

לאה בת מרים גרון ע"ה
רחל בת סעדיה ואחרון בחן ע"ה
אמנו בו נתנו והב שלום ז"ל

אורוה עישה בת ביהה פריחה סיוני ע"ה
אברהם בן מרים זל' ע"י סלה
יוסף בו חביבה עזורה ז"ל